

УДК 37.013.73

**Всеукраїнська науково-практична конференція
проводиться відповідно до плану роботи
Національної академії педагогічних наук України**

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
Протокол № 6 від 31 травня 2021 р.*

Редакційна колегія:

С. О. Сисоєва, доктор педагогічних наук, професор — *голова ред. кол.*;
О. М. Топузov, доктор педагогічних наук, професор — *заст. голови ред. кол.*;
Н. П. Дічек, доктор педагогічних наук, професор;
М. Д. Култаєва, доктор філософських наук, професор;
Н. Б. Антонєць, кандидат педагогічних наук, ст. наук. с.;
К. Ю. Ладоня, відповідальний редактор

Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контроверзи сучасного наукового пізнання : зб. тез всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 8 червня 2021 р., м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України / ред. кол.: Топузov О. М., Сисоєва С. О., Дічек Н. П., Култаєва М. Д. та ін. — [Електронне наукове видання]. — Київ : Педагогічна думка, 2021. — 246 с.

ISBN978-966-644-585-1

Збірник містить тези учасників всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контроверзи сучасного наукового пізнання» (8 червня 2021 р., м. Київ). У тезах окреслено погляди науковців на питання філософського осмислення досвіду реалізації проекту «Нова українська школа»; методологічні проблеми вивчення плинної сучасності у контексті освіти, її історії та філософії; освітні ресурси у пошуках стратегій подолання кризових станів.

Збірник розраховано на вчених, викладачів, докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти, представників державних органів влади та місцевого самоврядування і широкий читацький загал.

УДК 37.013.73

*Матеріали подано в авторській редакції,
за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела
та вживання назв документів, власних імен тощо
відповідають автори публікацій.*

Піддячий М. І.

Компетентнісний підхід в освіті:
філософсько-педагогічні засади 149

Піка І. М.

Особливості підготовки вихователів
закладів дошкільної освіти
до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами..... 152

Пронікова І. В.

Нові технології в закладах підвищення кваліфікації вчителів..... 155

Сєрова Г. В.

Формування екологічної компетентності школярів:
форми і методи навчання..... 157

Степаненко В. В.

Професійна компетентність майбутніх бакалаврів
з технологій медичної діагностики та лікування
в контексті сучасної парадигми освіти..... 160

Шевченко В. М.

Підготовка фахівців для системи спеціальної освіти в Україні 163

Напрямок четвертий

**РОЛЬ УЧИТЕЛЯ
У ПОМ'ЯКШЕННІ СУСПІЛЬНИХ КОНФРОНТАЦІЙ
І ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ**

Венгловська О. А.

Підготовка майбутніх педагогів
до роботи в умовах освітніх змін 168

Євтух М. Б.

Яким має бути сучасний вчитель 171

Проніков О. К.

Нова українська школа: інновації
в підготовку майбутніх вчителів..... 174

Венгловська Олена Анатоліївна,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки та психології

Київського університету імені Бориса Грінченка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ЗМІН

Трансформаційні процеси, що нині відбуваються у світі, зумовлюють зміну підходів до освіти молодшої генерації. Це актуалізує потребу пошуку шляхів підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах змін, а саме: економічних, культурних, технологічних. У руслі нової освітньої стратегії на часі вдосконалення підготовки педагогів, формування їхньої готовності до діяльності в умовах зазначених змін.

Різні аспекти нової стратегії підготовки педагогів висвітлено у дослідженнях як українських, так і зарубіжних учених. У наукових розвідках фокус їхньої уваги зосереджено на особистісних сенсах, цінностях, саморусі (Г. Іванюк) [2], особистісному розвитку (О. Венгловська, Л. Куземко, І. Новик [1], Л. Ткаченко [4]), цифрових навичках (Loretta Saikkonen, Meri-Tuulia Kaarakainen [6]), гнучкості та стресостійкості (Erin Tebben, Sarah N. Lang, Eliza Sproat, Jovanna Tyree Owens & Sydney Helms [5]), що є складовими нової стратегії підготовки фахівців.

Заклади дошкільної, загальної середньої освіти (початкова школа) потребують педагога здатного до інноваційної діяльності, стратегічного планування і моделювання освітнього процесу, розв'язання питань, що пов'язані з інклюзією, запитами і потребами здобувачів освіти та їхніх родин, критичного та системного мислення, ініціативності. Варто зауважити, що названі характеристики є суголосні ключовим навичкам, що були визначені на Всесвітньому економічному форумі у 2020 році [7] й будуть визначальними у 2025 році для тих, хто прагне побудувати професійну кар'єру. Зважаючи на це, постає запитання: яким чином сформувати готовність у майбутніх педагогів до роботи із різними категоріями здобувачів освіти? Відтак, пріоритетності набуває потреба в оновленні змістово-технологічної складової навчання майбутніх фахівців педагогічних

спеціальностей, що забезпечить їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

Професорсько-викладацьким складом кафедри педагогіки та психології Київського університету імені Бориса Грінченка напрацьовано досвід щодо впровадження нової освітньої стратегії підготовки фахівців для дошкільної та початкової освіти, здатних до роботи в умовах освітніх змін. Визначальною було обрано особистісну стратегію, вектором впровадження якої є особистісно-професійна підготовка майбутніх фахівців.

З цією метою до освітніх програм здобувачів вищої освіти першого освітнього рівня (бакалавр) було введено інтегровану навчальну дисципліну «Людинознавство», оновлено зміст навчальних дисциплін «Педагогіка», «Психологія». У перебігу їх вивчення студенти оволодівають системними знаннями про взаємозалежність і взаємовплив соціокультурних, міжкультурних, аксіологічних, діяльнісних, психосоціальних чинників на формування особистості, значення цінності освіти для розвитку особистості; набувають досвіду прийняття та продукування тих цінностей, що є значущими для їхнього особистісного і професійного розвитку; реалізують антропологічний підхід у вибудовуванні власної освітньої траєкторії та тієї цільової аудиторії, з якою пов'язана їхня майбутня діяльність — дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Варто зауважити, що у викладанні навчальних дисциплін викладачі застосовують інноваційні, інтерактивні, проєктні, ІКТ-технології, технології особистісного розвитку, авторську технологію «Selfbook».

Комплексний підхід у реалізації нової освітньої стратегії забезпечується оновленням змісту навчальних практик. Зважаючи на те, що майбутнім педагогам доведеться працювати в нових швидкозмінних умовах, завдання навчальних практик спрямовані на те, що у їх перебігу студенти оволодівають уміннями організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти й початковій школі на дослідницькій основі та із застосуванням технологій дистанційного і змішаного навчання; добирати необхідний діагностичний інструментарій, працювати з діагностичними картками, проводити дослідження, що спрямовані на цілісне вивчення дитини, інтерпретувати результати спостережень, робити висновки, узагальнення, розробляти індивідуальні профілі, дорожні карти особистісно-професійного розвитку. Значущим є те, що під час практики студенти мають змогу вивчати потреби педагогів-практиків й самостійно

чи/або у співпраці з ними розробляти освітні продукти (сайти, блоги, посібники, каталоги дидактичних ігор тощо), апробувати й впроваджувати результати пошуку в роботу з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку. Упродовж усього періоду навчання, з першого по четвертий курс, студенти відстежують власний прогрес в особистісному і професійному зростанні. Упродовж навчального року вони фіксують свої досягнення у щоденнику «Selfbook особистісно-професійного зростання майбутнього педагога» [3]. Рефлексія, що здійснюють студенти, уможливило візуалізацію позитивних результатів їхнього особистісно-професійного розвитку, а також окреслює коло тих питань, що потребують роздумів, міркувань, визначення конкретних кроків щодо їх вирішення.

Позитивні результати у формуванні готовності майбутніх педагогів до роботи в освітніх змінах засвідчують стейкхолдери, які акцентують увагу на тому, що студенти під час практик демонструють готовність до прийняття викликів, їх осмислення й пошуку шляхів їх подолання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Венгловська, О. А., Куземко, Л. В. & Новик, І. М. (2017). Особистісно-професійний розвиток студентів педагогічних спеціальностей у центрах компетентностей. *Молодий вчений*, 11, 281–284.
2. Іванюк, Г. (2017). Нова стратегія професійно-педагогічної освіти: Європейський вимір. *Педагогічний процес: теорія та практика*, 4 (59), 21–26.
3. Новик І.М. (2020). «SELF-BOOK» особистісно-професійного зростання майбутнього педагога. *Освітологічний дискурс: електронне наукове фахове видання*, 3 (30), 206–220.
4. Ткаченко, Л. І. (2014). Формування фахівця як творчої особистості: парадигма особистісного саморозвитку. *Вища освіта України*. Тематичний випуск Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології, 2, 1, 73–77.
5. Erin Tebben, Sarah N. Lang, Eliza Sproat, Jovanna Tyree Owens & Sydney Helms (2021). Identifying primary and secondary stressors, buffers, and supports that impact ECE teacher wellbeing: implications for teacher education. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 42:2, 143–161, DOI: 10.1080/10901027.2021.1918294.
6. Saikkonen, L. & Kaarakainen, M-T. (2021). Multivariate analysis of teachers' digital information skills — The importance of available resources. *Computers & Education*. 168. 104206. 1–13.
7. These are the top 10 job skills of tomorrow — and how long it takes to learn them. *World Economic Forum*. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills> (дата звернення: 01.06.2021).